

Briselē, 2019. gada 15. novembrī
(OR. en)

14056/19

LIMITE

DROIPEN 181
COPEN 430
JAI 1185
CT 122
FREMP 163
SOC 745

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Iepr. dok. Nr.:	13631/19
Temats:	Projekts – Padomes secinājumi par cietušo tiesībām

1. Noziegumos cietušo personu tiesību aizsardzības stiprināšana kā viena no prioritātēm ir iekļauta prezidentvalsts darba programmā. Pamatojoties uz tās diskusiju dokumentu ¹, par šo tematu TI padomes Tieslietu sesijas sanāksmē 2019. gada 7. oktobrī notika pusdienlaika debates. Delegācijas atzinīgi novērtēja prezidentvalsts iniciatīvu – pievērsties šim tematam un turpināt darbības šajā jomā.
2. Viens no turpmākajiem pasākumiem bija prezidentvalsts iesniegts Padomes secinājumu projekts ² ar mērķi stiprināt esošo ES regulējumu cietušo personu tiesību jomā, uzlabot un padarīt efektīvāku tā īstenošanu, kā arī pilnveidot to. Šajā sakarā Padomes secinājumu projektā ir noteiktas konkrētas darbības un iniciatīvas, kas Komisijai un dalībvalstīm jāīsteno un jāpilnveido.

¹ 12401/19 + COR 1.

² 12630/19.

3. Padomes secinājumu projektu apsvēra Ar tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās saistītu jautājumu darba grupas sanāksmēs, kas notika 2019. gada 9. un 22. oktobrī ³. Pēc minētajām divām sanāksmēm tapusi Padomes secinājumu projekta redakcija, kurā ņemti vērā arī dalībvalstu iesniegtie rakstiskie komentāri, pēc klusēšanas procedūras ⁴ tika iesniegta *CATS* 2019. gada 12. novembra sanāksmē ⁵. Delegācijas apliecināja, ka tās piekrīt Padomes secinājumu projekta tekstam, kas izklāstīts šīs piezīmes pielikumā.
4. Padomes secinājumu projekta tekstu, kas izklāstīts šīs piezīmes pielikumā, prezidentvalsts gatavoja iesniegt pieņemšanai Pastāvīgo pārstāvju komitejā tās 2019. gada 20. novembra sanāksmē un TI padomē (Tieslietu sesijā) tās 2019. gada 3. decembra sanāksmē.

³ 13125/19.

⁴ 13531/19.

⁵ 13631/19.

PROJEKTS – PADOMES SECINĀJUMI PAR CIETUŠO TIESĪBĀM

Padome,

- atgādinot par nozīmīgo progresu, kas panākts, izstrādājot visaptverošu ES regulējumu cietušo personu tiesību jomā;
 - uzsverot, cik svarīgi ir turpināt pilnveidot šo regulējumu un uzlabot tā netraucētu un efektīvu īstenošanu līdz ar visu attiecīgo ieinteresēto personu iesaisti;
- 1) **ATGĀDINA** par Eiropas Savienības jauno Stratēģisko programmu, kurā iedzīvotāju un brīvību aizsardzība ir noteikta par būtisku Savienības darbības prioritāti 2019.–2024. gadam. Eiropadome ir atkārtoti apliecinājusi, ka Eiropai ir jābūt vietai, kur cilvēki jūtas brīvi un droši;
 - 2) Ar gandarījumu **ATZĪMĒ** Komisijas darbu – gan turpinot nostiprināt cietušo tiesības, gan nosakot atbilstīgus uzlabojumus cietušo kompensācijas pieejamības jomā. Turklāt Padome uzskata, ka ziņojums "Cietušo personu tiesību stiprināšana: no kompensācijas līdz atlīdzībai – par jaunu ES cietušo tiesību stratēģiju 2020.–2025. gadam" ⁶ ir labs pamats turpmākam darbam;
 - 3) **ATZINĪGI VĒRTĒ** Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras paveikto nozīmīgo darbu, jo īpaši attiecībā uz izpēti un pārskatiem par trūkumu konstatēšanu un novēršanu saistībā ar cietušo tiesībām, piemēram, 2019. gada aprīlī publicēto četru ziņojumu kopumu par taisnīguma nodrošināšanu vardarbīgos noziegumos cietušajiem. Pamatojoties uz minētajos ziņojumos izklāstītajiem viedokļiem, Padome uzskata, ka acīmredzot ir nepieciešami pasākumi, lai uzlabotu tiesu iestāžu un kompensāciju pieejamību cietušajiem;

⁶ Ziņojums ir izklāstīts dokumentā 8629/19.

- 4) ATGĀDINA iepriekšējos Padomes secinājumus par terorismā cietušajiem ⁷ un secinājumus "Pret sievietēm un meitenēm vērstas visa veida vardarbības, tostarp sieviešu dzimumorgānu kropļošanas, novēršana un apkarošana", kuri pieņemti 2014. gadā ⁸;
- 5) ATZĪST ievērojamus rezultātus, kas sasniegti darbā saskaņā ar horizontālajām pilnvarām, kas, pamatojoties uz Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas 20. pantu, piešķirtas ES koordinatorei cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, tostarp attiecībā uz cilvēku tirdzniecībā cietušo personu tiesību īstenošanu un realizēšanu, un saistībā ar 2017. gada paziņojumu "Ziņojums par papildu pasākumiem saistībā ar ES Stratēģiju cilvēku tirdzniecības izskaušanai un turpmāku konkrētu darbību noteikšanu";
- 6) UZSKATA, ka ir īpaši svarīgi turpināt un kāpināt darbu, lai stiprinātu cietušo tiesības Eiropas Savienībā. Šajā sakarā drīzumā būtu jāpabeidz patlaban notiekošais darbs, proti, jāizvērtē un jāīsteno visjaunākie tiesību akti – piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2017/541 par terorisma apkarošanu ⁹ un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES (2012. gada 25. oktobris), ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI ¹⁰. Padome uzskata, ka ir pamatoti arī turpmāk pilnveidot Eiropas Savienības politiku cietušo jomā saskaņā ar visjaunākajiem atbilstīgajiem ES aktiem un saistībā ar cietušo vajadzībām un tiesībām;
- 7) UZSKATA, ka iesaldētā īpašuma restitūcija cietušajam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1805 (2018. gada 14. novembris) par iesaldēšanas rīkojumu un konfiskācijas rīkojumu savstarpējo atzīšanu ¹¹ ir nozīmīgs līdzeklis attiecīgās personas atzīšanai par cietušo;

⁷ 9719/18.

⁸ 9543/14.

⁹ OV L 88, 31.3.2017., 6. lpp.

¹⁰ OV L 315, 14.11.2012., 57. lpp.

¹¹ OV L 303, 28.11.2018., 1. lpp.

- 8) UZSVER, ka ir svarīgi nostiprināt ar cietušo tiesībām saistīto aktu iekļaušanu dalībvalstu paraugpraksē. Ir svarīgi, lai cietušie justu, ka viņi var faktiski izmantot savas tiesības – neatkarīgi no tā, kurā dalībvalstī noziegums ir izdarīts. Tas, ka cietušie var izmantot savas tiesības, ir jānodrošina, ar visiem pieejamiem līdzekļiem saziņu ar cietušajiem padarot efektīvāku. Turklāt ir visaptveroši un pastāvīgi jāatbalsta to cilvēku apmācība un speciālās zināšanas, kuri nonāk saskarsmē ar cietušajiem;
- 9) UZSVER ES finansējuma nozīmi noziegumos cietušo personu tiesību atbalstam dalībvalstīs. Padome uzskata, ka iespēju finansēt darbības un iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot cietušo tiesības, ir būtiski iekļaut programmā "Tiesiskums", programmā "Tiesības un vērtības" un Savienības daudzgadu finanšu shēmas 2021.–2027. gadam Iekšējā drošības fondā;
- 10) ATZĪST, ka jautājumi, kas saistīti ar cietušo tiesībām, ir starpiestāžu, starpvaldību, daudzdimensionāli jautājumi un tos ir jākoordinē. Izstrādājot ES līmeņa koordināciju, vispirms ir jāizvērtē pieredze ar koordināciju saistīto uzdevumu jomā un tikai tad var apsvērt jaunu koordinācijas struktūru izveidi vai esošo uzdevumu modificēšanu. Īpaši būtu jāizvairās no jebkādas dublēšanās ar esošajām pilnvarām un ES līmeņa koordinācijas sistēmām, kas izveidotas saskaņā ar ES tiesību aktiem. ES ir svarīgi aktīvi veicināt pārrobežu sadarbību starp dalībvalstīm. Tomēr valstu koordinācijas struktūrām būtu jāpaliek vienīgi dalībvalstu atbildībā;
- 11) NORĀDA, ka, neraugoties uz ievērojamiem centieniem nodrošināt, lai kibertelpā tiktu piemēroti noteikumi un tiktu ievērotas tiesības, visu veidu kibernoziegumi un ļaunprātīga rīcība tiešsaistē turpina palielināties, tādēļ ir radusies nepieciešamība nodrošināt pārrobežu aizsardzību cietušajiem, kuru pamattiesības ir pārkāptas, kuriem ir radīti ekonomiski zaudējumi, nozagta identitāte un nodarīts kaitējums reputācijai;

- 12) UZSKATA, ka sadarbība ir jāstiprina gan ES, gan valstu līmenī. Sadarbība starp dalībvalstīm un tās efektivitāte ir jāpastiprina, izmantojot esošos ES tīklus. Varētu apsvērt sadarbību starp Eiropas tīklu cietušo tiesību aizsardzībai (turpmāk "*ENVR*")¹² un citiem atbilstīgiem ES tīkliem, piemēram, Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu¹³ un Eiropas Noziedzības novēršanas tīklu (turpmāk "*EUCPN*")¹⁴. Turklāt Padome uzskata, ka Kompensāciju direktīvā definēto centrālo kontaktpunktu sanāksmes varētu organizēt regulārāk, piemēram, saistībā ar *ENVR* sanāksmēm/pasākumiem. Lai pienācīgi ņemtu vērā cietušo viedokli un lai stiprinātu viņiem sniegto atbalstu, ir aktīvi jāveicina partnerības ar organizācijām un/vai citiem dalībniekiem, kas sniedz atbalsta pakalpojumus cietušajiem.
- 13) UZSKATA, ka noziedzības radīto zaudējumu kompensācija cietušajiem pieder pie cietušo pamattiesībām. Lai gan primāri tas ir vainīgā pienākums – sniegt efektīvu kompensāciju cietušajiem. Tuvākajā nākotnē būtu jāīsteno īpaši centieni uzlabot cietušo efektīvu piekļuvi valsts kompensācijai, kā paredzēts saskaņā ar Kompensāciju direktīvas valsts kompensāciju sistēmas noteikumiem. Tas jo īpaši uzlabos tīšos vardarbīgos noziegumos cietušo stāvokli;

¹² *ENVR* tika izveidots, lai īstenotu Padomes secinājumus par neformāla Eiropas tīkla izveidi cietušo tiesību aizsardzībai, kuri pieņemti 2016. gada jūnijā (9997/16);

¹³ Padomes Lēmums 2008/976/TI (2008. gada 16. decembris) par Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu (OV L 348, 24.12.2008., 130. lpp.).

¹⁴ Padomes Lēmums 2009/902/TI (2009. gada 30. novembris), ar ko izveido Eiropas Noziedzības novēršanas tīklu (*EUCPN*) un atceļ Lēmumu 2001/427/TI (OV L 321, 8.12.2009., 44. lpp.).

- 14) UZSKATA, ka, lai cietušajiem uzlabotu kompensācijas pieejamību, būtu jāapsver atbilstīgi pasākumi. Šajos pasākumos būtu jāiekļauj sadarbības stiprināšana valstu un ES līmenī. Ņemot vērā notiekošās izvērtēšanas rezultātus, varētu apsvērt arī iespējamu Kompensāciju direktīvas pārskatīšanu. Ja notiktu pārskatīšanas darbs, daļu no tā vajadzētu veltīt valstu kontaktpunktu uzdevumu precīzākai definēšanai. Turklāt, lai apsvērtu turpmākas darbības cietušo kompensācijas pieejamības jomā, būtu jāsniedz vairāk informācijas saistībā ar grūtībām, ko nākas pārvarēt Kompensāciju direktīvas īstenošanā. Turklāt ir vajadzīgs vairāk informācijas par valstu kritērijiem kompensācijai un par tīšu vardarbīgu noziegumu definīcijām dalībvalstīs;
- 15) UZSVER, ka, lai vienkāršotu valsts kompensāciju sistēmas, kā arī lai adekvāti ņemtu vērā atšķirības starp dalībvalstīm, kompensācijai joprojām jāpaliek naudas izteiksmē. Dalībvalstīm būtu jācenšas nodrošināt, lai cietušie netiktu pakļauti otrreizējai viktimizācijai, kad viņi pieprasa kompensāciju, nodrošinot viņiem piemērotu atbalstu un aizsardzību. Padome neuzskata, ka kompensācijas un valsts kompensāciju sistēmu saskaņošana ir iespējama, tomēr varētu izpētīt, vai zināmā mērā nav iespējams saskaņot cietušo, kam pienākas valsts kompensācija, definīciju;

Eiropas Komisija tiek aicināta:

1. IZSTRĀDĀT ES stratēģiju 2020.–2024. gadam par cietušo tiesībām. Stratēģijai vajadzētu būt visaptverošai un ietvert visus noziegumos cietušos, īpašu uzsvaru liekot uz vardarbīgos noziegumos cietušajiem. Tajā būtu jāiekļauj sistēmiska pieeja, lai nodrošinātu efektīvu tiesu iestāžu un kompensāciju pieejamību cietušajiem;
2. IEKĻAUT stratēģijā šādus pasākumus: paraugprakses popularizēšanu starp dalībvalstīm par to, kā uzlabot cietušo piekļuvi informācijai, atbalstam un aizsardzībai, jaunas praktiskas iniciatīvas apmācībai un esošo ES tīklu, piemēram, Eiropas tīkla cietušo tiesību aizsardzībai un saskaņā ar Kompensāciju direktīvas 16. pantu izveidotā valstu kontaktpunktu tīkla, darbību koordināciju un stiprināšanu. Šajā sakarā Komisija tiek aicināta izvērtēt *ENVR* un valstu kontaktpunktu tīkla darbības un vērtību un izvērtēt, vai būtu piemēroti apvienot šos divus tīklus;
3. Kā daļu no minētās stratēģijas NOVĒRTĒT esošo tiesisko regulējumu cietušo tiesību jomā. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš ar kompensāciju saistītu ES noteikumu, piemēram, Kompensāciju direktīvas, pārskatīšanai. Būtu jāizskata arī Padomes Pamatlēmuma 2005/214/TI (2005. gada 24. februāris) par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz finansiālām sankcijām ¹⁵ ietekme uz kompensācijas pieejamību cietušajiem;
4. AICINĀT *Eurojust*, ES Pamattiesību aģentūru, Eiropas Dzimumu līdztiesības institūtu un *ENVR* izskatīt jautājumu par to, kā pārrobežu lietās uzlabot sadarbību un informācijas apmaiņu starp kompetentajām iestādēm attiecībā uz vardarbīgos noziegumos cietušajiem. Turklāt ieguldījumu varētu sniegt arī Eiropas Tiesiskās apmācības tīkls un Eiropas Savienības Tiesībaizsardzības apmācības aģentūra, jo īpaši attiecībā uz kompetento iestāžu apmācību;
5. PILNĪBĀ IZMANTOT ES finansēšanas instrumentus, veicinot noziegumos cietušo tiesības un aktīvi izplatot informāciju par tāda ES finansējuma iespējām, kura mērķis ir uzlabot cietušo tiesības dalībvalstīs;

¹⁵ OV L 76, 22.3.2005., 16. lpp.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

1. NODROŠINĀT esošo ES tiesību aktu cietušo tiesību jomā pilnīgu un pareizu transponēšanu un efektīvu praktisku īstenošanu;
2. IZPILDĪT saistības īstenot pasākumus, par kuriem vienošanās panākta nesenajos Padomes secinājumos cietušo tiesību jomā;
3. NODROŠINĀT, ka valstu iestādes, kas atbildīgas par kompensācijas jautājumiem, vajadzības gadījumā piedalās valstu kontaktpunktu valsts un divpusējās darbībās un sanāksmēs, lai stiprinātu sadarbību;
4. NODROŠINĀT visaptverošu un holistisku pieeju cietušo tiesībām, kas aptvers visus dalībniekus, kuri varētu nokļūt saskarē ar cietušajiem, un ietvers cietušo piekļuvi informācijai par viņu tiesībām, atbalstu un aizsardzību saskaņā ar cietušo individuālajām vajadzībām;
5. NODROŠINĀT valsts kompensācijas politikas esamību attiecībā uz kompensācijas pieejamību cietušajiem un vajadzības gadījumā izstrādāt pasākumus, lai uzlabotu tās darbību. Daļu no šīs pilnveidošanas var vērst uz jaunu tehnoloģiju izmantošanas iespējām, lai labāk informētu cietušos par kompensāciju. Informācijai vajadzētu būt interaktīvai, tās lietošanai vajadzētu būt ērtai, un tai vajadzētu būt pieejamai visiem lietotājiem. Dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja papildus valstu valodām darīt šo informāciju pieejamu vēl arī vismaz angliiski. Dalībvalstis tiek arī mudinātas izstrādāt elektroniskos pakalpojumus un lietošanā ērtas veidlapas, lai pieteiktos kompensācijas saņemšanai;
6. STIPRINĀT to amatpersonu, kuras varētu nokļūt saskarē ar cietušajiem, informētību par valsts kompensācijas sistēmām, piemēram, nodrošinot apmācību. Turklāt dalībvalstis tiek aicinātas apsvērt, vai iestādēm, kas atbildīgas par kompensācijas jautājumiem, nevajadzētu nodrošināt arī apmācību saskaņā ar Cietušo tiesību direktīvas 25. pantu;
7. PILNĪBĀ IZMANTOT ES finansēšanas instrumentus, veicinot noziegumos cietušo tiesības, tostarp, piemēram, dalībvalstu iestādēm, kas atbildīgas par kompensācijas jautājumiem, izstrādājot un izveidojot interaktīvas un lietotājiem ērtas valstu tīmekļa vietnes, palīdzības tālruņa numurus un mobilās lietotnes.